

TEATRUL

Apare de două ori pe lună

REDACTOR:

Redacția și administrația

Un exemplar 10 Lei

ALEXANDRU HODOȘ

Cluj, Piața Cuza Vodă 16

DIN SUCESELE STAGIUNILOR TRECUTE

Oedip Rege, tragedie în 5 acte de Sofocle. — Actul I.

TEATRUL NAȚIONAL DIN CLUJ: Joi 29 Oct. „Frații Karamazov“;
Sămbătă 31 Oct. „Frații Karamazov“;
Duminică 1 Nov. (raatinen) „Demonul“; Marți 3 Nov. „Dispărut“; Joi 5 Nov.
„Dispărut“; Sămbătă 7 Nov. „Dispărut“; Duminică 8 Nov. „Frații Karamazov“.

ECOURI

Hamlet în frac

Nu e niciun fel de glumă. Incercarea de a actualiza pe melancolicul prinț al Danemarcei s'a făcut întâi la Londra, unde un îndrăzneț director de scenă, sir Barry Jackson, a montat tragedia lui Shakespeare în costume moderne. Succesul a fost, firește, cam dubios.

Ca buni orientali ce suntem ne-am grăbit să urmăm exemplul regisorului britanic. D. Soare Z. Soare, ale cărui succese sunt cunoscute, are intenția de a realiza la Teatrul Regina Maria un spectacol asemănător. Pe Hamlet îl va juca, în costum de gală și cu cravată albă, elegantul Tony Bulandra. Ofelia și Regina vor purta părul tuns și vor apărea, probabil, în rochii decoltate. Nu ne îndoim, deasemenea, că respectabilul Polonius, pe care îl va interpreta d. Ionel Țăranu, se va înfățișa într'o foarte corectă redingotă. E singura haină care-l prinde. Nu va uita, suntem siguri, nici decorațiile...

Cu toate acestea, să nu credeți că această inovație e a secolului nostru. Nimic nu e nou sub soare. Acum trei sute de ani, actorii francezi jucau tragediile grecești în costumele epocii lor, cu perucă albă și ciorapi întinși pe pulpe. Abia pe vremea Revoluției franceze, marele Talma a îndrăznit să joace rolul unui roman în togă. De atunci anahronismele nu s'au mai repetat.

Acum ne întoarcem, din nou, cu trei veacuri în urmă. Să-l vedem, deci, și pe Hamlet în frac!

Dreptul de a fluera

Cu prilejul incidentelor petrecute deunăzi la Teatrul Național din București, unde câțiva studenți au flueraț piesa dlui Victor Eftimiu: „Meșterul Manole“ s'a pus din nou în discuție dreptul publicului de a-și manifesta, prin semne de dezaprobare, nemulțumirea sa față de spectacolul la care azistă.

La prima vedere, lucrul ar fi limpede. După cum autorul, sau actorul, beneficiază de aplauze și de ovații când piesa și interpretarea sunt pe placul spectatorilor, tot astfel ar trebui să se lase acestora din urmă și libertatea de a face demonstrații ostile. O singură limită ar fi să se respecte: să nu se arunce, pe scenă, cu bastoane, pietre, cartofi, sau alte corpuri contondente... Pentru ce să se primejduiască fără folos viața artiștilor?

În realitate, lucrurile nu sunt așa simple. De multe ori fluerațul nu e reacția unei impresii sincere, ci rezultatul unei conspirații premeditate a dușmanilor. Ar fi de ajuns să tocmești treizeci de zarzavagii, sau tot atâți hamali, pentru a provoca prăbușirea, momentană firește, a unei opere de geniu. Căci nu se poate cere publicului care e de altă părere să se ia de gât cu zarzavagii și să scoată afară, cu forța, pe hamali!

Deci, cel mai bun mijloc de a-și arăta nemulțumirea e unul singur: să nu aplauzi. Nu există osândă mai grea pentru o operă de artă decât tăcerea. E ca o lespede pe un mormânt...

MEDALIOANE ARTISTICE

D-na OLIMPIA BÂRSAN

Nu se poate proteși niciodată unde va fi silită să se oprească însușirea actorului de a da viață reală unor personaje închipuite. Există fizeze, mari interpreți ai literaturii dramatice, fără de cari teatrul ar mucezi în bibliotecă în loc de a trîi la lumina rampei, și ale căror daruri de interpretare se opresc totuși la anumite hotare. Ei sunt sau actori de dramă, talmăcind durerile vieții cu toate aspectele adevărate, sau sunt actori de comedie, luând asupra lor sarcina de a face să fâșnească vesela cascadă a râsului. Talentele cari reușesc să treacă dela o extremitate la alta, intrupând toată gama sentimentelor omenești, sunt mai rare.

Printre acestea trebuie să trecem pe dna Olimpia Bârsan, care mulțumită mlădioaselor sale calități scenice a reușit să joace rolurile cele mai diferite. În glas și în atitudine are nesfârșite posibilități de evocare. E plină de haz, naivă și nătângă, în „Cereza în căsătorie“ a lui Cehov. E cochetă și insinuantă în „Hangița“ lui Goldoni. E nevinovată

și senină în „Apus de Soare“ a lui Delavrancea. E pătimașe și chinuită în „Instinctul“ lui Kistemaekers. E impetuoasă și măreață în „Electra“ lui Sofocle.

Vocea sa, limpede și caldă, se poate fărâmița ca o risipire de mărgele, în amuzante drăgălășii, după cum poate să vibreze, cu rezonanțe metalice, ca o rostogolire de fulgere. Privirea sa poate să mângâie, sau se poate să se

înfigă ca un pumnal. Gestul său poate să fie domol ca o ezitare, sau tăios ca o amenințare.

Dna Olimpia Bârsan a fost, ieri, Antigona din „Thebaida“ lui Victor Eftimin. A purtat pe umerii săi destinul tragic al fiicei lui Oedip. Astăzi e Grușenka din „Frații Karamazov“. E atrăgătoare ca o ispită și dorința sa de a plăcea se încolăcește ca un șarpe în jurul sârmanului Dimitrie Karamazov.

Măine, fără îndoială, ne rezervă alte surprize. Le așteptăm, bucuroși că avem printre noi o artistă adevărată, care știe să biruiască îndrăznind Emarea taină a succesului desăvârșit.

ROMANUL ÎN TEATRU

— FRAȚII KARAMAZOV —

Adaptarea scenică a romanului lui Dostoiewski, așa cum se reprezintă la Teatrul Național din Cluj, e datorită unui critic dramatic, d. Jacques Copeau, și unui tânăr actor dela Comedia franceză, d. Jean Croué. Cei doi colaboratori postumi ai „Fraților Karamazov” și-au mărturisit singuri dificultățile prin cari au trecut cași îndoielile pe care le-au străbătut, până când au reușit să dramatizeze monumentală operă a genialului Teodor Nicolaevici. Iată câteva din aceste mărturisiri:

— „Dostoiewski, după cum reiese din scrisorile rămase în urma lui, a visat adeseori să scrie pentru teatru. Și, în minunata lui carte dusepe *Dostoiewski și Tolstoi*, d. D. Merejkowski a observat înaintea noastră câte puncte de apropiere cu arta dramatică au operele lui Dostoiewski. Nu numai că sunt pline de întâmplări și peripeții cari ne mișcă sufletul, dar fiecare fapt psihologic se înfățișează sub formă de acțiune. Personagiile se explică și se analizează în dialoguri. Atât de evidentă e această însușire, încât textul care nu e dialogat îți amintește obicinuitele indicațiuni scenice, intercalate între replici.

„Acesta a fost punctul nostru de plecare: valoarea dramatică în sine a operei lui Dostoiewski și, mai cu seamă, a „Fraților Karamazov”. Dar, de îndată ce ne-am apucat de lucru, au început să răsară greutățile, una câte una. În Rusia s’au făcut mai multe adaptări teatrale din „Fra-

ții Karamazov”. Nu sunt, însă, decât simple tăieturi operate asupra textului original și înfățișate fără nicio legătură între ele, ca niște tablouri de cinematograf. Noi ne-am gândit, că dacă am face la fel am înțelege foarte greșit respectul pe care-l datorăm gândirei unui mare scriitor, și că desfăcând astfel în bucăți opera lui riscăm să ne depărtăm mai tare de ea decât dacă ne-am strădui s’o topim într’o formă nouă.

„Iată încotro a năzuit încercarea noastră. Dela început, ne-am impus cadrul fix al celor cinci acte, de-alungul cărora acțiunea povestirei, concentrându-se într’o înlanțuire mai strânsă, caută să câștige în relief ceea ce, fără voie, pierde în adâncime. Pentru a pune în valoare ceea ce socotim ca esențial în desfășurarea dramei, am hotărât să eliminăm unele episoade secundare și să dăm, dimpotrivă, o dezvoltare mai mare, mai multor indicațiuni în legătură cu subiectul principal. Pretutindeni am căutat să contopim între ele diferitele părți ale romanului, creând chiar situații noi, pe cari le-am dedus din psihologia personagiilor. Nu ne-am preocupat să *explicăm* conflictul, ci ne-am forțat să-l *limpezim*.

„Fie, ca publicul să nu rămână nesimțitor în fața acestei drame, în care pasiunile sufletului și ale cărnii se ciocnesc și se înfrățesc laolaltă pentru a scoate la iveală o atât de înspăimântătoare dramă a firei omenești”.

UN FRAGMENT DIN „THEBAIDA“

Polinikes, fiul lui Oedip, pornește la luptă împotriva fratelui său Eteokles, pe care-l ucide. Dar e ucis la rândul lui. Unchiul lor Creon, noul rege al Thebei, poruncește ca trupul lui Polinikes să nu fie înmormântat. Antigona, sora celui mort, se împotrivește acestei hotărâri :

ANTIGONA

*Și eu îți spun, tirane, că-l voi înmormânta :
Sunt ordine mai nalte decât voința ta !
În inima de soră, în inima femeii
Vorbesc, cu glas năvalnic, întotdeauna, zeii !
Apollon îmi ordonă sărmanul trup să-l port
Și să cinstesc în moarte pe fratele meu mort !
Am să gădesc în Theba un ajutor, nu ți pese,
O mână devotată, un gând ce mă'nțelesc,
Vor fi în tot orașul acesta, printre voi,
Trei oameni să m'ajute ! Trei oameni... Numai doi...
Și doi sunt mulți... Ajunge un om ! Intoarceți jața ?*

CREON

De dragul morții nimeni nu vrea să-și piardă viața !

ANTIGONA

*Cum, nici un om, prieten, în tot orașul nu-i
Să preamărească trupul sfințit al Regelui ?
Cum nimeni, nimeni, nimeni ? Nici în palat ? Rușine !
Thebani, rușine vouă ! Un singur om ! Ei bine,
Am să-l îngrop atunci eu singură, da, eu !
Plăpândă, istovită, voi duce trupul greu,
Am să gădesc puterea să-l scot în câmp, afară,
Ușoară se va face a fratelui povară !
Il voiu purta pe umeri, — mă voi târâ cu el,
O zi, o noapte, încă, spre cel din urmă fel.
Din vălurile mele îi voi găti vestmântul,
Cu unghiile mele îl voi săpa mormântul,
Cu lacrămile mele voi plânge pentru toți,
Cu urletele mele voi alunga pe hoți !
Hienă, zi și noapte, voi sta la pândă'nșiptă
Să nu se-atingă nimeni de cea mai scumpă criptă.
Imi poți trimite, Rege, armii întregi pe trup
Voi ști, cu trup de stâncă, mormântul să-l astup...*

VICTOR EFTIMIU

C R O N I C A D R A M A T I C Ă

— „Medicul în dilemă“, piesă în 4 acte de G. Bernard Shaw —

Reprezentarea „Medicului în dilemă“, dureroasa comedie a lui G. Bernard Shaw a fost încă un succes meritat al Teatrului Național din Cluj. Verva tăioasă a marelui ironist englez, cu săgeți atât de amare la adresa societății și cu atitudini atât de înțeleghătoare față de inima omenească, a avut parte pe scena noastră tânără de o interpretare fără niciun cusur.

Pentru mulți dintre noi, prezența lui Bernard Shaw în fața publicului clujan părea, la început, o vizită cam riscată. „Medicul în dilemă“ e o piesă care iese cu mult din făgașul obișnuit. Satira, brutală uneori, se înfrunțește la fiecare replică a dialogului cu o concepție profundă a vieții.

Subiectul „Medicului în dilemă“ e astfel numai un pretext pentru desfășurarea unui adevărat crez de artă. Doctorul Ridgeon, care a descoperit un tratament miraculos al tuberculozei, e pus să aleagă între două vieți pe cari e chemat să le salveze. Căci nu poate face minunea decât pentru una din ele. (Teatralicește, această imposibilitate nu e tocmai bine lămurită, dar aceasta n'are importanță când e vorba de Bernard Shaw). Dilema, deci, e următoarea: Să scape dela moarte pe un confrate foarte de treabă, care nu mai e în stare să creeze nimic, sau pe un pictor de geniu, care pare a fi o canalia. Dilema se rezolvă repede, căci doctorul Ridgeon iubește pe soția pictorului. Omul cumsecade

și complect inutil e mântuit. Canalia de geniu e sacrificată. Se întâmplă însă, că pictorul Debedat, osândit astfel la moarte, nu era atât de ticălos pe cât se credea. Păcatele sale nu erau decât infracțiuni împotriva moralei curente. Pe deasupra tuturor mizeriilor existenței, el credea într'un ideal de adevăr și de frumos. Triumful final, prin urmare, în inima femeii care l-a iubit, minunata Genifer, rămâne pe seama celui dispărut, a cărui memorie nu poate fi atinsă de nicio pată. Doctorul Ridgeon e învins.

Actorii Teatrului Național din Cluj au jucat piesa lui Bernard Shaw în ritmul unei superioare interpretări. Inscenarea a fost de un gust perfect și de o justă caracterizare. Reșinem mai întâi numele dlui Șt. Braborescu, subț a cărui direcție de scenă s'a pregătit „Medicul în dilemă“, și care a jucat cu multă poezie rolul pictorului Debedat. Apoi, pe acela al principalilor interpreți. D. N. Dimitriu a jucat pe doctorul Ridgeon cu frumoase însușiri de compoziție. D. D. Psatta a fixat cu multă inteligență silueta doctorului Benington. Dnii Virgil Vasilescu, Arsene Popovici și A. Șerban au complectat, în roluri secundare, un ansamblu de o desăvârșită armonie. Dna Stanca Alexandrescu a fost o admirabilă Genifer, de o perfectă noblețe sufletească; a jucat cu pasiunea curată a celor dintâi avânturi spre culmile artei.

ALEXANDRU HODOȘ

INFORMAȚIUNI TEATRALE

Viitoarea premieră a Teatrului Național din Cluj va fi o admirabilă comedie de Bisson: „Dispărut”! Rolurile principale au fost încredințate dnelor Stanca Alexandrescu, Virginia Cronvald, Silvia Jipescu-Hodos și dlui Neamțu-Ottonel.

Prima reprezentație va fie Marți 3 Noemvrie, la ora 8 seara precis.

Stagiunea Teatrului Național din Cernăuți se va deschide la 29 Octomvrie 1925. Se va reprezenta: „Chemarea Codrului” de George Diamandy.

Opera Română din Cluj va re- lua în săptămâna aceasta „Tannhäuser” de Richard Wagner, cu dl C. Pavel și dna M. Nestorescu în cele două roluri principale.

Teatrul Național din Cluj va juca, de-asemeni, pela sfârșitul unei viitoare, *Prăbușirea*, o dramă în patru acte de d. I. Peretz, profesor universitar.

Pe scenele diferite ale teatre- lor din Capitală se vor juca în cursul acestei stagiuni următoarele piese originale: „Aripi frân- te”, dramă istorică în versuri, de d. A. de Herz și „Danton”, dramă istorică în proză, de d. Camil Petrescu, la Teatrul Regina Maria. La Teatrul Național se vor reprezenta: „Anuța”, co- medie în trei acte de dna Lucreția Petrescu, „Apostolii”, come- die de moravuri de d. Liviu Rebreanu, „Generația de sacri- ficium”, altă comedie de moravuri de d. Jean Valjean și „Manechi- nul sentimental”, comedie în trei acte de d. Ioan Minulescu, Tea-

trul Popular va juca „Maestrul” piesa unui debutat, d. Mircea Ștefănescu, și „Pretențioșii”, o nouă comedie de d. N. Iorga.

Trupa Teatrului Național din București va face un turneu prin Ardeal cu „Thebaida”, tragedia dlui Victor Eftimiu, care s'a jucat și la Cluj.

„Thebaida” se va reprezenta Joi 12 Noembrie la Lugoj, apoi, pe rând, la Timișoara, Oradea Mare, Beiuș, Sighet Careii Mari, Satu Mare, Arad, Alba Iulia, Sibiu, Blaj și Tg. Mureș.

În fruntea turneului e dna Ageps- na Macri-Eftimiu.

Teatrul Național din Cluj va mai reprezenta în această stagi- une „Ruy Blas”, celebra dramă romantică a lui Victor Hugo, cu d. Zaharia Bârsan în rolul prin- cipal.

Tenorul Traian Grozăvescu se va întoarce probabil la Cluj în cursul unei Decembrie, când va cânta în câteva spectacole de gală la Opera română, cu ansam- blul obișnuit al acesteia.

La Opera Română se repetă „Jongleurul dela Notre-Dame” o foarte impresionantă operă de Massenet, după cunoscuta pove- tire a lui Anatole France.

EPIGRAMĂ

Unui autor nenorocos

Poporul, foarte supărat,
Nepriceput, te-a fluerat;
Și-acum, a pagubă, fidel,
Casierul flueră și el...

UN MIC ANONIM

IOAN N. JILESCU

CLUJ, STR. REGINA MARIA 16

MAGAZIN DE AUTOMOBILE

Cauciucuri, Michelin Cable, Continental Cord

Accesorii și piese de schimb

Expoziție permanentă de automobile:

Buick — Citroën — Oldsmobil

TELEFON No. 7—63

„AU PRINTEMPS“ (Fost Missir)

Cluj, Str. Memorandului No. 11

Cel mai bine asortat magazin cu articole de mode.

Ștofe, Mătăsuri, Lameuri, Pluș „Silskin“, Pânzărie,
Ștofe pentru mobile, Draperii, Covoare și Linoleum

Prețurile cele mai convenabile!

IULIU MUȘA & Co.

Coafor de dame CLUJ, Str. Memorandului No. 10

Execută lucrări de artă în această
branșă: — Specialist în coafuri
de dame, lucrări de păr. —
Vopsește părul în orice culoare,
garantând durabilitatea.

L'ORÉAL culorile: noir, brun châtain
foncé, châtain, châtain clair, b'ond
cendre, blond doré, blond, blond
clair, vénétien rouge, vénétien clair.
Acestea se găsesc în praf și fluid

SIMION NIRENDFELD

Mare deposit de cherestea pentru
construcții și materiale similare

CLUJ, CALEA DOROBANȚILOR No. 9